

Recenze: Každá generace má svou pravdu. Román Fosilie žádá nevěří

PETR MALÁSEK

Kulturní publicista

+ sledovat

Michal Kašpárek, novinář a spisovatel.

13. 10. 2023 10:30

Česká literatura začala prozkoumávat prohlubující se příkopy mezi generacemi. Román Fosilie Michala Kašpárka to zatím dělá nejlépe.

Říká se, že sousedy a rodiče si nevybíráme. Ale co dělat, když nám nikdo z rodiny, ať už z generace mladší, či starší, nerozumí? Toto v novém románu Fosilie zažívá Vladimír, rozvedený, obtloustlý, avšak kariéerně úspěšný muž, narozen v socialismu, pracující v kapitalismu.

Ačkoliv vydělává peníze a finančně živí celou rodinu, mezi svým tátou a dcerou je zmáčknutý jako lančmít ve dvou kusech toustového chleba. Očima svého otce je nudný a ustaraný workoholik, zatímco pro dceru, bojovnici za klima, je ničitelem planety: Vladimír se totiž živí jako tvůrce softwaru pro letecké společnosti.

Všichni tři hrdinové odhalují na necelých 190 stránkách textu své vnitřní životní motivace a pravdy: od psaní konspiračního románu o konci světa a zničení Evropy (děda) po snahu rodinu nerozšiřovat o další potomky, protože někdo prostě děti v tomhle světě mít nechce (dcera). Jádrem vzájemného nedorozumění ovšem není nezávazný sex, klimatická úzkost či konspirační teorie: Všechny tři postavy prostě jen od ostatních chtějí, aby je brali vážně.

Kašpárek nám prezentuje mezigenerační souboj, v němž si každý čtenář najde jiného favorita. Souhlasíme s Vladimírem, který přes útrapy mládí v socialistickém Československu a navzdory rigidní výchově svého zbytečně tvrdého otce něčeho dosáhl, naučil se s počítači a dokázal na svých vědomostech zbohatnout.

Zároveň ale chápeme i Vladimírovu dceru, bojující proti něčemu tak velkému, jako je klimatická krize. Proti jejímu stresu a obviňování světa stojí děda, který – až na strach z migrantů tmavší barvy kůže – neřeší vůbec nic. Kašpárkovy postavy jsou dokonale ambivalentní, snadno si je zamilujete, nebo je budete nesnášet.

Romány o pravicově smýšlejících otcích a jejich levicových dcerách už v Česku vyšly. Příkladem může být román *Opona* od Ondřeje Hübla, (Druhé město, 2022) kde bohatý šéf firmy zabývající se umělou inteligencí koupí své dceři výlet do komunismu padesátých let. Ovšem tam, kde si Hübl pohrává s žánry, roztahujícími se od komedie po orwellovskou dystopii, Kašpárek zůstává civilní a nechává postavám i čtenářům prostor pro dialog.

Vladimír se se svou dcerou snaží mluvit. Někdy sklouzne k ironickým poznámkám typu *když jsme spolu jeli na Maledivy, tak ti to nevadilo*, známým z konverzací všemožných Oskarů a Mojmirů vieweghovské prózy. Jindy cítíme, že se své dceři snaží porozumět, stejně jako ona jemu – ačkoli je to úkol skoro nemožný. 2

Mezi třemi hrdiny je spousta rozdílů, ale všichni si jsou v něčem podobní. Julie se s otcem smějí fašistickým tendencím dědy, Julie si s dědou užívá společný čas ironickým glosováním Vladimírový honby za penězi. A Vladimír se svým otcem společně kroutí hlavou nad Juliinou ekologickou panikou i její asexualitou. To je na knize velice sympatické: Čtenář nemá jednoho hrdinu s jedním názorem komentujícího jinakost světa kolem něj. Za všemi třemi hrdiny stojíme, všechny někdy litujeme, abychom se za ně za chvíli neskutečně styděli.

Pořádek ve Fosilii je narušen pandemií. Svět se zastaví a všichni tři se s nevídanou situací vyrovnávají po svém. Pro někoho je to moment klidu, kdy si i planeta na chvíli může vydechnout, pro jiného je to moment umožňující bádat v historii svých předků.

Fosilie je román, který v české literatuře chyběl. Kašpárkův příběh ukazuje světy, které se nedokážou protnout. Nejde jen o rozdíly v životních filozofiích, ale i v jazyce.

Jako někdo věkově blíže k Vladimírově dceři než Vladimírovi samotnému musím vyzdvihnout zachycení moderního využití angličtiny, které infiltrovalo Juliinu mluvu. Kašpárkův přesně odposlechnutý dialog navíc odhaluje i to, co se mezi postavami neřekne.

Závěr Fosilie je stejně ambivalentní jako jeho postavy. Ačkoliv si tři generace románu nerozumí, je zřejmé, že ani v časech budoucích to mezi rodiči a dětmi nebude lepší. Skvělý román ukazuje, že všichni mají svou pravdu, ale nikdo na ni nemá patent. 3